ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ)

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Ինստիտուտի տնօրեն Արամյան Ժ.Բ.
«24» Հուլիսի 2024 թ.

Ինստիտուտ՝ Տնտեսագիտության և բիզնեսի
Ամբիոն՝ Տնտեսագիտություն և ֆինանսներ

Հեղինակ՝ Արա Քառյան

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն

Բակալավրի կրթական ծրագիր՝0412 Ֆինանսներ

Դասիչ մասնագիտություն՝ 041201.00.6 Տնտեսագիտության բակալավր

Դասընթացի անոտացիան

«Ռիսկերի կառավարում և ապահովագրություն» առարկայի դասավանդման նպատակն է՝ ուսանողների մոտ տեսական կայուն գիտելիքներ և մեթոդական ու գործնական հմտություններ ձևավորել ապահովագրության տեսական հիմունքների, հիմնական կատեգորիաների, սկզբունքների ու գործառույթների, իրականացման կառուցակարգերի վերաբերյալ: Ապահովագրության տեսամեթոդական ու կիրառական խնդիրների ուսումնասիրումը պրոեկտվել է ՀՀ օրենսդրության համապատասխան հիմքերի վրա;

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

Դասընթացի նպատակն է՝

- Ուսանողների մոտ ձևավորել անհրաժեշտ բազային տեսական կայուն գիտելիքներ և մեթոդական մոտեցումներ ռիսկերի կառավարման, ապահովագրության հիմունքների, հիմնական կատեգորիաների, սկզբունքների վերաբերյալ.
- Յուրացնել և կիրարկել ապահովագրության քաղաքացիա–իրավական հարաբերությունների և ապահովագրության գործունեությունը կանոնակարգող ՀՀ օրենսդրության հիմնական կանոնակարգումները.
- Ուսանողների մոտ ձևավորել գործնական հմտություններ ռիսկերի կառավարման մոդելներում, այդ թվում՝ ապահովագրությունում կիրառվող գործառույթների և կառուցակարգերի վերաբերյալ.

Պրակտիկ յուրացնել և ձեռքբերել հմտություններ ապահովագրության ծառայություններում ու պրոդուկտներում կիրառվող կառուցակարգերի վերաբերյալ:

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

Ապահոբվագրությունը բարդ, բազմաշերտ ու բազմակողմ սոցիալ-տնտեսական կատեգորիա է: Դասընթացը ներառում է ռիսկերի կառավարման և ապահովագրության ընդհանուր հասկացությունները:

Ապահովագրության օբյեկտը բոլոր անձանց, ներառյալ՝ անհատների և տնետսվարողների նրանց տարբեր հանրույթների և կազմավորումների ռիսկերից առաջացող կորուստներից և վնասներից պաշտպանության ապահովագրության եղնակով տրամադրումն է: Ապահովագրության օբյեկտ ասելով պետք է հասկանալ գույքային շահերը, որոնք չեն հակասում օրենքին, և որոնք կարող են ապահովագրվել կամ ենթակա լինել ապահովագրության:

Ապահովագրության ուսումնասիրության առարկան նրա օբյեկտի, այսինքն ռիսկերից առաջացող կորուստներից և վնասներից ապահովագրական եղանակով պաշտպանության՝ հայեցակարգի, մոտեցումների, չափորոշիչների և կառուցակարգերի ուսումնասիրման ու քննարկման նյութն է:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

- Տնտեսագիտության հիմունքների, Վիճակագրության, Միկրոտնտեսագիտության Մակրոէկոնոմիկայի, Տնտեսագիտությունում մաթեմատիկական մեթոդների իմացություն:
- Քաղաքական օրենսդրության հիմունքների իմացություն:
- Լեզուների իմացություն (ցանկալի է)

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՇ-ի վերջնարդյունքներին:

Գիտելիքները՝

մասնագիտական գիտելիք և իմացություն

1. Ռիսկ հասկացության, ռիսկի գնահատման, դասակարգումների, ռիսկերի կառավարման փուլերի, ռիսկի կառավարման մոդելներում կիրառվող եղանակների և կառուցակարգերի վերաբերյալ:
2. Ապահովագրության սահմանման և կամ բնորոշ հայտանիշների, ապահովագրության ենթակա ռիսկերի, ապահովագրության իրավական սկզբունքների և ապահովագրության օրենսդրության, ապահովագրության հիմնական տեսակների և ենթատեսակների վերաբերյալ:
3. Ապահովագրության գործնական կառուցակարգերի այդ թվում՝ ապահովագրության գործարքի և պայմանագրի առանձնահատկություններիը և պարտադիր պայմանների վերաբերկյալ:
4. Կյանքի և ոչ կյանքի ապահովագրությունում անդերայթինգի, ապահովագրության գնագոյացմանմ ներառյալ՝ սակագնի և նրա կառուցվածքի, հիմնավորվածության անհրաժեշտության, ապահովագրական դրույքաչափի հաշվարկի, ապահովագրական պատահարի և հատուցման, ապահովագրական հատուցումից ազատման և հատուցումը մերժելու հիմքերի վերաբերյալ

Հմտությունները՝

գիտելիքի կիրառման հմտությունները՝

1. Գործնական խնդիրների առումով ներկայացնել ապահովագրության և ռիսկի կաավարման այլ եղանակներով ռիսկերի կառավարման առավել նպատակահարմար մոտեցումներն ու կառուցակարգերը.

2. Գործնականում կիրառել ապահովագրության եղանակով ռիսկի կառավարման սկզբունքները, չափորոշիչներն ու կառուցակարգերը, կախված ռիսկերի բնույթից ու առանձնահատկություններից.
3. Նախագծել ապահովագրողի մրցունակության բարձրացմանո ուղղված անհրաժեշտ միջոցառումները նպաստելով նրա ռեսուրսների կառավարման արդյունավետությանը:
4. Ռիսկ կառավարող՝ ապահովագրողի տեսանկյունից սպառողին առաջարկել նրանց պահանջներին համապատասխանող ապահովագրական ծառայություններն ու ապահովել դրանց համար անհրաժեշտ գործառույթները.
5. Իմիտացիոն ռեժիմով իրականավնել կյանքի և ոչ կյանքի ապահովագրության հիմնական գործառույթները, այդ թվում՝ապահովագրական գործարքի համար ապահովագրության իրավական սկզբունքների կիրառումը, պայմանագրում պարտադիր պահանջների պահպանումը, անդերայթինգի փուլերի պահպանմանբ ռիսկի ստանձնումը, հատուցման դեպքում ֆրանշիզայի, մասնակի ապահովագրության դեպքում հատուցման ձևեաչափերի կիրարկումը, կանխել և թույլ չտալ ապահովագրական հատուցումից ազատման և հատուցումը մերժելու հնարավոր հանգամանքների ի հայտ գալը:

- ***ընդհանրական իմացական հմտությունները՝***

Ապահովադիր սպառողների համար գործնականում որոշել կյանքի և ոչ կյանքի ապահավզրության սպասարկման համար առաջարկվող պրոդուկտները, զերծ պահելով նրանց դրանց կիրարկման ընթացքում հնարավոր բարդություններից:

Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)՝

ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը՝

Ծրագրի ավարտին ուսանողն ունակ կլինի.

✓ Դասակարգել ռիսկերը և կայացնել ֆինանսական որոշումներ:
✓ Պատրաստել համապատասխան որոշումների կայացման համար անհրաժեշտ նյութեր:

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

Կիրառվում են դասավանդման և ուսումնառության հետևյալ ձևերն ու մեթոդները.
1. դասախոսություններ,
2. սեմինար պարապմունքներ,
3. ինքնուրույն աշխատանք,
4. նախադեպերի վերլուծություն

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարությունն, այդ թվում՝	**56**
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում՝	**28**
1.1.1. Դասախոսություններ	
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում՝	**28**
1.1.2.1. Ստուգողական աշխատանքներ	
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	
1.2.1. Քննություններին նախապատրաստում	
1.2.2. Ինքնուրույն աշխատանքի այլ տեսակներ, այդ թվում՝ (նշել)	
1.2.2.1. Գրավոր ինքնուրույն աշխատանքներ	
1.2.2.2. Էսսե և ռեֆերատներ	
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	

Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսու-թյուններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	**2=3+4**	**3**	**4**
Թեմա 1. Ռիսկ հասկացությունը։	4	2	2
Թեմա 2. Ռիսկի կառավարման փուլերը։	4	2	2
Թեմա 3. Ռիսկի կառավարման	4	2	2

մոդելներում կիրառվող դասական կառուցակարգերը։			
Թեմա 4. Ապահովագրություն. սահմանումը և բնորոշ հայտանիշները։	4	2	2
Թեմա 5. Ապահովագրության իրավական սկզբունքները և դրանց արտացոլումը ապահովագրական օրենսդրությունում։	4	2	2
Թեմա 6. Ապահովագրական գործունեության օրենսդրական կարգավորումը, ապահովագրության տեսակներն ու դասերը։	4	2	2
Թեմա 7. Ապահովագրական շուկայի ինստիտուցիոնալ մասնակիցները, ապահովագրողների տնտեսական նորմատիվները, տեխնիկական պահուստները և հաշվետվողական համակարգերը։	4	2	2
Թեմա 8. Ապահովագրության գործարքի կողմերը	4	2	2
Թեմա 9. Ապահովագրության պայմանագրի առանձնահատ կությունները և պարտադիր պայմանները	4	2	2
Թեմա 10. Անդերայթինգ			
Թեմա 11. Ապահովագրության գնագոյացումը։	4	2	2
Թեմա 12. Ապահովագրական պատահարը և հատուցումը։	4	2	2
Թեմա 13. Ապահովագրական հատուցումից ազատման և հատուցումը մերժելու հիմքերը։	4	2	2
Թեմա 14. Պարտադիր ապահովագրության օրենքները և Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր	4	2	2

ապահովագրության մասին օրենքը:			
Ընդամենը	**56**	**28**	**28**

Դասընթացի թեմաների բովանդակությունը

Թեմա 1. Ռիսկ հասկացությունը

1.1 Ռիսկի հայտանիշները և սահմանումները
1.2 Ռիսկի դասակարգումները՝ մաքուր (զուտ) և սպեկուլյատիվ ռիսկեր, ֆունդամենտալ և առանձնահատուկ, չափման ու գնահատման ենթակա և ոչ ենթակա ռիսկեր
1.4 Ռիսկի առաջացմանը նպաստող ֆիզիկական և ոչ ֆիզիկական պայմաններ

Թեմա 2. Ռիսկի կառավարման փուլերը

2.1 Ռիսկի կառավարման փուլերը
2.2 Ռիսկի կառավարման տարբեր մոտեցումներն ու մոդելները
2.3 Ռիսկի գնահատում, մոնիթորինգը
2.4 Ռիսկի կառավարման եղանակները

Թեմա 3. Ռիսկի կառավարման մոդելներում կիրառվող դասական կառուցակարգերը

3.1 Ռիսկերի կառավարման դասական տարրերը
3.2 Ռիսկի տրոհում, ռիսկի փոխանցում
3.3 Ռիսկի կառավարման համար անհրաժեշտ միջոցների պահուստավորում, ռիսկի կանխարգելում
3.4 Ռիսկերի կառավարման մատրիցը

Թեմա 4. Ապահովագրություն

4.1 Ապահովագրության սահմանումը և բնորոշ հայտանիշները
4.2 Ապահովագրական դեպքից առաջացող կորուստների տրոհումը դիվերսիֆիկացիայի և տրոհման համեմատականը
4.3 Ապահովագրվող ռիսկերին ներկայացվող պահանջները
4.4 Փոխօգնության ապահովագրությունը

Թեմա 5. Ապահովագրության իրավական սկզբունքները և դրանց արտացոլումը ապահովագրական օրենսդրությունում

5.1 Ապահովագրության հատուցման սկզբունքը
5.2 Ապահովագրական շահի սկզբունքը, ապահովագրական

շահը կյանքի և ոչ կյանքի ապահովագրություններում
5.3 Սուբրոգացիայի, բացարձակ բարեխղճության սկզբունքները
5.5 Կրկնակի ապահովագրության, վնասի հատուցման անմիջական պատճառի, կոնտրիբուցիայի սկզբունքները
5.6 Ռիսկի, ապահովագրական դեպքի, հատուցման, սուբրոգացիայի և այլ իրավական սկզբունքների մեկնաբանումը ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքում

Թեմա 6. Ապահովագրական գործունեության օրենսդրական կարգավորումը, ապահովագրության տեսակներն ու դասերը

6.1 Ապահովագրական գործունեության օրենսդրական կարգավորումը
6.2 Ապահովագրության տեսակներն ու դասերը, կյանքի, ոչ կյանքի ապահովագրություն և վերաապահովագրություն, դրանց հիմնական հայտանիշները
6.3 Ապահովագրողի և ապահովադրի միջև քաղաքացիաիրավական հարաբերությունների կանոնակարգումը ՀՀ օրենսդրությամբ

Թեմա 7. Ապահովագրական շուկայի ինստիտուցիոնալ մասնակիցները, ապահովագրողների տնտեսական նորմատիվները, տեխնիկական պահուստները և հաշվետվողական համակարգերը

7.1 Ապահովագրական շուկայի ինստիտուցիոնալ մասնակիցները
7.2 Ապահովագրական միջնորդները
7.3 Ապահովագրողների համար սահմանվող տնտեսական նորմատիվները
7.4 Ապահովագրողների տեխնիկական ու մաթեմաթիակակ պահուստները և կանխարգելիչ միջոցառումների պահուստը
7.5 Ապահովագրողների հաշվետվողական համակարգը, այդ թվում՝ ֆինանսական, տեսչական, հարկային և բաժնետերերի նկատմամբ հաշվետվությունները

Թեմա 8. Ապահովագրության գործարքի կողմերը

8.1 Ապահավագրող, իրավունքներն ու պարտավորությունները
8.2 Ապահովադիր, իրավունքներն ու պարտավորությունները
8.3 Ապահովագրված անձ, իրավունքներն ու պարտավորությունները
7.4 Ապահովագրական գործարքի շահառուն

Թեմա 9. Ապահովագրության պայմանագրի առանձնահատկությունները և պարտադիր պայմանները

9.1 Ապահովագրության պայմանագրի նախապայմանները
9.2 Ապահովագրության գործարքի օբյեկտը
9.3 Ապահովագրության պայմանագրի պարտադիր պայմանները
9.4 Ապահովագրության վկայագիրը (պոլիս) և դրա վավերապայմանները
9.5 Ապահովագրության պայմանագրի էական հանգամանքներ

9.6 Ապահովագրության պայմանագրին կից կանոնները

Թեմա 10. Անդերայթինգ

10.1 Անդերայթինգի էությունը և դրա շրջայում ներառվող տարրերը

10.2 Ռիսկերի սելեկցիան և հակասելեկցիան, նշանակությունը

10.3 Անդերայթինգի առանձնահատկությունները ոչ կյանքի ապահովագրությունում

10.4 Անդերայթինգի առանձնահատկությունները կյանքի ապահովագրությունում

Թեմա 11. Ապահովագրության գնագոյացումը

11.1 Ապահովագրական սակագին և դրույքաչափ

11.2 Ապահովագրական սակագնի կառուցվածքը և բաղադրիչները

11.3 Ապահովագրական սակագնի հիմնավորման անհրաժեշտությունը

11.4 Վնասաբերության ցուցանիշը և սակագնի հաշվարկը

11.5 Ապահովագրական դրույքաչափի հաշվարկը մահացության աղյուսակներով

11.6 Կյանքի ապահովագրության պորտֆելի հավասարակշռումը

11.7 Մասնակցության վկայագրերը կյանքի ապահովագրությունում

11.8 Հետգնվող գումարը կյանքի ապահովագրությունում

Թեմա 12. Ապահովագրական պատահարը և հատուցումը

12.1 Ապահովագրական պատահար և ապահովագրական հատուցում

12.2 Ապահովագրական հատուցման հաշվարկի ձևաչափերը մասնակի ապահովագրության դեպքում

12.3 Ապահովադրի մասնակցության ձևերը վնասի հատուցման մեջ՝ ֆրանշիզա

12.4 Պայմանական չահատուցվող և ոչ պայմանկան չհատուցվող գումարի Հաշվարկը

Թեմա 13. Ապահովագրական հատուցումից ազատման և հատուցումը մերժելու հիմքերը

13.1 Ապահովագրական հատուցումից ազատման հիմքերը

13.2 Ապահովագրական հատուցումը մերժելու հիմքերը

13.3 Ապահովագրական գումարի գերազանցումը ապահովագրական արժեքից

13.4 Ապահովագրական պայմանագրի անվավեր և առոչինչ ճանաչման հիմքերըԴասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

Թեմա 14. Պարտադիր ապահովագրության օրենքները և Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին օրենքը

14.1 Պարտադիր ապահովագրության տեսակներն ու նշանակությունը

14.2 ԱՊՊԱ-ն, օրենքի նպատակն ու կառուցվածքը
14.3 ԱՊՊԱ-ի Բյուրոն, նրա գործառույթները
14.4 ԱՊՊԱ-ի միասնական տեղեկատվական համակարգը
14.5 ԱՊՊԱ-ի երաշխավորման ֆոնդ
14.6 ԱՊՊԱ-ի Բոնուս-Մալուս համակարգը

Հիմնական գրականություն

1. Քառյան Ա.Վ. Ապահովագրության հիմունքներ Ուս. ձեռնարկ/ Ա. Վ. Քառյան. - Եր.:
Կրթության ազգային ինստիտուտ, 2011, է ջ - 144
2. Страхование: Учебник/ Под ред. Т.А. Федеровой.- 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Экономисть, 2004. – 875 ц. http://yadi.sk/d/KCWiyNBLHFmDx,
3. Страхование: Сплетухов Ю.А., Дюжиков Е.Ф., Учебное пособие. – М.: ИНФРА – М, 2002. -312 с. (Серия “Высшее образование”)
4. Страхование: Принципы и практика / Составитель Дэвид Бланд: Пер. с англ. - М.: Финансы и статистика , 1998.-416 с

Օժանդակ գրականություն

1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք, 54-րդ գլուխ “Ապահովագրություն”
2. Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին ՀՀ օրենքը,
3. Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին ՀՀ օրենքը
4. Ապահովագրական գործ, ուս. ձեռնարկ, պրոֆ. Ա. Ճուղուրյանի և պրոֆ. Կ. Աբգարյանի խմբագրությամբ, Եր. 2007թ. – 576 էջ
5. ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007 թվականի հոկտեմբերի 2-ի թիվ 311 Ն որոշմամբ հաստատված “Ապահովագրական գործունեության հիմնական տնտեսական նորմատիվներիչփը, ձևավորման և հաշվարկման կարգը” Կանոնակարգ 3/02 հաստատելու մասին www.cba.am
6. ՀՀ կենտրոնական բանկի 2007 թվականի հոկտեմբերի թիվ 312 Ն որոշում “Տեխնիկական պահուստների տեսակները, դրանց ձևավորման կարգը» Կանոնակարգ 3/03-ը հաստատելու մասին, www.cba.am
7. ''Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին''ՀՀ օրենք www.cba.am
8. Страхование В. В. Шахов, Учебник для вузов М.: Страховой полис, ЮНИТИ, 1997- 311с.
9. Страхование: Теория, практиака и зарубежный опыт, Учебное пособие под общей редакцией С.А. Смирнова М.: 1998 – 376 с.
10. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами, Москва, “Финансы и статистика”, 1999
11. Основы страховой деятельности отв. ред. Т. А. Федерова – М.: 1999.
12. Страховой бизнес: Словарь – справочник Р. Т. Юлдашев М.: Анкил, 2000

13. Хемптон Д.Д., Финансовое управление в страховых компаниях, Анкил, 1995
14. Страховое право, Белых В. С., Кривошеев И. В., Краткий учебный курс, Москва, 2004
15. Основы страхового бизнеса, Тронин Ю. Н., Москва - 2006
16. Архипов А. П., Гомеля В.Б., Туленты Д.С. Страхование. Современный курс. – М.: “ Финансы и статистика”, 2006. – 415 с.
17. Страховое право. Учебник для вузов. / Под ред. Шахова В.В., Григорьева В.Н., Ефимова С.Л. – М.: “ЮНИТИ”, 2006. – 333 с.
18. Абрамов В.Ю. Страховой риск: Понятие и оценка: правовые аспекты. – М.: “Анкил”, 2006 – 128 с.
19. Ларионов В. Г., Селиванов С.Н., Кожурова Н. А. Страхование: Учебное пособие / Под ред. С. Н. Селиванова 2-е изд., доп. –М.: Изд-во УРАО, 2005. -160 с.
20. Principles of Risk Management and Insurance George R. Rejda, Sixt Edition, 1997.
21. Fundamentals of Financial Management, James C.Van Home, John M. Wachowicz, jr-11th ed, Prentice Hall
22. Risk Mnagment: Problems and Solution, W. Beaver and G. Parker, Stanford University, 1995